

Geachte leden van Vaste Kamercommissie OCW,

Op 22 juni aanstaande praat u in een notaoverleg over de initiatiefnota Lezen voor je leven. Wij vinden het heel belangrijk is dat deze initiatiefnota er ligt. [Stichting Lezen](#) en [Stichting Lezen en Schrijven](#) herkennen veel in de analyse en voorstellen, zeker waar het gaat om effectief leesonderwijs, een goed toegerust lerarenteam, de aanpak van laaggeletterdheid en het belang van lezen voor kansengelijkheid.

Goed dat D66 hiervoor opnieuw aandacht vraagt. De inzet van de afgelopen jaren om met extra middelen de basisvaardigheden, de bibliotheeksector en het letterenveld te versterken, heeft veel in gang gezet. We zijn er nog niet. Dit laten de nog altijd dalende leesvaardigheid, de zorgen over leesmotivatie en bredere zorgen over taal-, schrijf- en rekenvaardigheden zien.

Omdat een initiatiefnota op zichzelf nog geen beleid wijzigt, hopen wij vooral dat dit notaoverleg leidt tot concrete toezeggingen vanuit het kabinet. Met dat doel geven wij graag een aantal punten mee.

1 Een doorgaande leeslijn

De initiatiefnota focust sterk op het funderend onderwijs. Daar liggen zeker veel kansen, maar de basis voor taal en lezen wordt al veel eerder gelegd, namelijk in de voor- en voerschoolse periode, vanaf de geboorte. Juist dan wordt de zin in taal en lezen aangewakkerd en het fundament gelegd.

Daarom benadrukken wij het belang van een doorgaande leeslijn vanaf de geboorte. Kinderen moeten van jongs af aan omringd worden door boeken en verhalen, door ouders en professionals die taal, lezen en voorlezen en stimuleren, en door leraren die effectief lees- en literatuuronderwijs geven. Lezen staat daarbij niet los van andere basisvaardigheden. Sterke leesvaardigheid is nauw verbonden met taalontwikkeling, schrijven, rekenen en het vermogen om mee te doen in onderwijs, werk en samenleving.

Leesbevordering is alleen effectief wanneer onderwijs, kinderopvang, bibliotheken, ouders en overheid duurzaam samenwerken. In de initiatiefnota worden deze partijen grotendeels afzonderlijk benaderd, terwijl een samenhangende aanpak en duidelijke regie nodig zijn. Wie is verantwoordelijk voor de coördinatie en borging landelijk en lokaal?

Wij roepen op lees- en taalstimulering verder uit te werken in beleid. Dat vraagt om samenwerking en afstemming tussen OCW, VWS, SZW en gemeenten. Wij vragen de staatssecretaris van OCW hierin een coördinerende rol te vervullen en te onderzoeken waar samenwerking versterkt kan worden, met als doel een betere doorgaande leeslijn.

Deze doorgaande leeslijn stopt idealiter niet bij 23 jaar. In Nederland hebben circa 3 miljoen volwassenen moeite met basisvaardigheden zoals lezen, schrijven en/of rekenen en daardoor ook in de digitale omgeving. Dat beperkt hun kansen op de arbeidsmarkt en in de samenleving. Een effectieve aanpak vraagt daarom om verbinding met beleid rond Leven Lang Ontwikkelen en volwasseneneducatie.

Ook een gezinsgerichte aanpak is essentieel. De basis voor taalontwikkeling wordt niet alleen gelegd in opvang en onderwijs, maar start thuis. Ouders spelen een cruciale rol in de taalontwikkeling van hun kinderen. Voorlezen is daarbij een belangrijk middel en een laagdrempelige opening, maar niet voldoende op zichzelf. Wanneer ouders zelf moeite hebben met basisvaardigheden, is het risico groot dat achterstanden van generatie op generatie worden doorgegeven. Ondersteuning van het hele gezin is nodig om deze cyclus te doorbreken.

2. Maak het mbo onderdeel van de doorgaande leeslijn

In de initiatiefnota ontbreekt het mbo, terwijl juist daar de situatie zorgelijk is. Onderzoek laat zien dat een aanzienlijk deel van de mbo-studenten de vereiste leesniveaus niet behaalt en laaggeletterd de opleiding verlaat. Leesbevordering en leesonderwijs stoppen dus niet na het voortgezet onderwijs, maar lopen door in het beroepsonderwijs.

Op dit moment worden de taaleisen in het mbo herzien. Wij roepen de regering op ervoor te zorgen dat leesvaardigheid, leesmotivatie, rijke teksten/literatuur en samenwerking met bibliotheken hierin verankerd zijn, en om te zorgen voor een goede aansluiting op het voortgezet onderwijs.

Het mbo is bovendien een cruciale schakel richting de arbeidsmarkt. Juist daar moeten basisvaardigheden structureel onderdeel zijn van opleidingsprogramma's en doorlopende leerlijnen naar werk. Zonder voldoende lees-, taal-, schrijf en rekenvaardigheid kunnen studenten moeilijk blijven leren en zich ontwikkelen in hun beroep.

3. Op elke school een schoolbibliotheek

De bibliotheek is binnen deze doorgaande lijn een belangrijke partner, met structurele programma's als BoekStart (0–4 jaar) en de Bibliotheek op school (5–20 jaar). Deze ondersteunen ouders, kinderopvang en onderwijs bij het creëren van een rijke taal- en leesomgeving.

Leesvaardigheid is niet los te zien van leesmotivatie en leesplezier. Kinderen die gemotiveerd zijn om te lezen, lezen meer en ontwikkelen daardoor betere vaardigheden. Zwakke lezers kunnen juist in een negatieve spiraal terechtkomen. Een rijke leesomgeving, toegang tot een gevarieerd en aantrekkelijk boekenaanbod en structurele leestijd zijn daarom essentiële voorwaarden, naast goed leesonderwijs.

Wij roepen op om ervoor te zorgen dat er op elke school een schoolbibliotheek is. We mogen niet accepteren dat er scholen zijn waarin kinderen geen toegang hebben tot een rijke en actuele leesomgeving

4. De lezende professional

Een goed toegeruste leraar is van cruciaal belang voor goed leesonderwijs. Daarbij zijn ook het schoolteam als geheel, schoolleiders en bestuurders van belang. Zij bepalen mede of evidence-informed leesonderwijs duurzaam wordt ingevoerd en geborgd.

Professionele ontwikkeling en samenwerking binnen teams zijn essentieel. Wij ondersteunen het voorstel om scholen meer ruimte te geven om gezamenlijk aan leskwaliteit te werken. Dit moet wel structureel worden georganiseerd, bijvoorbeeld door nascholing voor alle leraren toegankelijk en vanzelfsprekend te maken. Op dit moment hangt dit nog af van de bereidheid en mogelijkheden van individuele scholen.

Daarbij gaat het om de kwaliteit van alle basisvaardigheden. Leraren en andere onderwijsprofessionals moeten goed toegerust zijn om efficiënt onderwijs te geven in lezen, taal, schrijven en rekenen. Voor lezen geldt daarnaast dat een rijke leescultuur binnen het team van grote waarde is. Een leraar die zelf leest, kennis heeft van jeugdliteratuur en de juiste boeken weet aan te raden aan leerlingen, draagt bij aan leesmotivatie en leesontwikkeling.

Daarom vragen we expliciet aandacht voor de nieuwe kennisbasis van pabo's en lerarenopleidingen. Die moet stevig borgen dat toekomstige leraren voldoende kennis ontwikkelen van lezen, jeugdliteratuur, leesbevordering en effectief leesonderwijs.

Ook professionals buiten het onderwijs, zoals in gemeenten, werkcentra en sociale dienstverlening, moeten beter toegerust worden om laaggeletterdheid en beperkte basisvaardigheden te herkennen en mensen door te verwijzen naar passende ondersteuning.

5. Structurele borging en duurzame financiering

Veel succesvolle initiatieven rondom lezen en basisvaardigheden zijn tijdelijk gefinancierd. Dit belemmert opschaling, continuïteit en duurzame samenwerking.

Na ruim twintig jaar bezuinigingen op volwasseneneducatie is het noodzakelijk om te investeren in een samenhangende en meerjarige aanpak van laaggeletterdheid en beperkte basisvaardigheden. Tijdelijke programma's kunnen waardevol zijn, maar zonder structurele financiering blijft de aanpak kwetsbaar.

Wij roepen het kabinet op om:

- basisvaardigheden een vaste plek te geven in beleid rond onderwijs, arbeidsmarkt en participatie;
- te zorgen voor structurele en meerjarige financiering;
- volwasseneneducatie duurzaam te versterken
- interdepartementale samenwerking (OCW, SZW, VWS en BZK) te versterken;
- gemeenten, bibliotheken, onderwijsinstellingen en maatschappelijke organisaties in staat te stellen langdurig samen te werken.

Alleen met een samenhangende en duurzame aanpak kan de cyclus van laaggeletterdheid daadwerkelijk worden doorbroken. De stappen die worden gezet in het groeiplan taal wekken vertrouwen, maar vragen om structurele borging en voldoende middelen.

Uiteraard zijn wij altijd bereid nadere toelichting te geven op bovenstaande punten.

Met vriendelijke groet,

Tamar van Gelder,
Directeur-bestuurder Stichting Lezen

Hanneke Propitius
Directeur-bestuurder Stichting Lezen en Schrijven

Over Stichting Lezen

Stichting Lezen is de drijvende kracht achter leesbevordering onder kinderen en jongeren van 0-20 jaar. Met programma's, campagnes, onderzoek en kennisdeling, verbindt de stichting mensen en organisaties die werken aan een samenleving waarin ieder kind de kans krijgt om zich te ontwikkelen tot een vaardige, gemotiveerde en nieuwsgierige lezer. Stichting Lezen is bekend van campagnes zoals De Nationale Voorleesdagen, De Nationale Voorleeswedstrijd, de Jonge Jury en programma's zoals BoekStart en de Bibliotheek op school. Meer lezen? Lezen.nl.

Over Stichting Lezen en Schrijven

Stichting Lezen en Schrijven zet zich ervoor in dat iedereen kan lezen, schrijven en rekenen. En kan omgaan met een computer of een smartphone. Daarom maken we laaggeletterdheid onderwerp van gesprek bij het publiek en de politiek. Dat doen we met advies en campagnes. We ondersteunen gemeenten bij beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering. En we ondersteunen organisaties met scholing, onderzoek en lesmateriaal. Want een samenleving waarin iedereen meedoet, daar hebben we allemaal wat aan.